

Lankad 1

Ur brezel en deus merket don pep kumun e Bro-C'hall

Dielloù 1a) hag 1 b) Luc'hskeudennoù ur bez-meur eus ar Brezel Bed kentañ. Goulennaoueg da luc'heilañ.

Pep kêr ha pep kêriadenn e Bro C'hall he deus he bez-meur. Pal al luc'hskeudennoù-se a vo ober d'ar vugale klask gouzout pelec'h emañ hini o c'humun ha meizañ es eus "c'hoarvezet un dra bennak a bouez".

Studiañ an diell 1a :

1. Dastum respontoù ar skolidi. Lakaat splann ez eo bez-meur Gwipavaz. Ur vamm eo a weler o kelenn d'he mab. O kelenn petra ? Ez eo marvet an dud evit Doue hag ar vro ? Pe ez eo ret mervel evit Doue hag ar vro ? Ur soudard a weler ivez o vervel er fozelloù en tu dehoù. Goulenn ouzh ar vugale hag ur bugel eo. Perak e reer anv eus *bugale* Gwipavaz marv evit ar vro ? Displegañ en em laka ar Vro da Vamm, ha komz a reer a « vammvro ».

Evit ar re o deus studiet ar prantadoù kent e c'hallor degas soñj e oa "*Evit Doue hag ar Vro*" lugan ar Chouanted hag al lugan a oa bet dibabet gant de Keratry evit gervel ar Vrezhoned da enluañ e 1870. Padal, e 1914, ez eo bet "distaget" an Iliz diouzh ar Stad. Perak ober anv eus Doue neuze ?

Evit ar vugale goshañ e c'hallor komz eus ar skrid divyezhek : petra eo ar vro evit ar Vrezhoned ? Daoust hag "ar vro" zo memes tra hag "ar Frañs" evit ar Vrezhoned ? Gwelout al lugan "*Evit Doue hag ar Vro*" evit ar Chouanted dres.

2. Komz eus ar soudard a weler o vervel, pe marv, er fozelloù : gwelout a reer e dokarn hag e vodreoù en e zivc'har. Gwelout a reer ivez ur c'hanol war an tu kleiz.

3. Klask Gwipavaz war gartenn Vreizh. Distag-mat e oa ar gumun-se diouzh Brest d'ar c'houlz-se. Gwelout a reor diwezhatoc'h emeur pell-tre diouzh an talbennoù.

4. Klask gouzout peseurt bugale a oar pelec'h eo bez-meur o c'humun. Petra zo ennañ : un delwenn, ur maen-koun ? Petra zo skrivet warnañ ?

5. Dastum o respontoù ivez e sigur lakaat ez eo ur savadur da gounaat ar Brezel Bed kentañ. Komz a ray ar vugale ivez eus eñvorennoù o zud-kuñv. Goulenn outo ha bet int pe gwelet o deus ur c'hounlid. Lavarout n'eo ken goude 1920 eo e kroger da sevel bezioù-meur.

Studiañ an diell 1b :

1. Hag anvioù bugale eo a weler amañ ? Perak int lakaet da “Bugale Gwipavaz neuze ? Distreiñ d’ar goulenn 1a – 1. Lavarout d’ar skolidi e oant paotred eus 18 da 45 vloaz ha buan-tre betek 49 bloaz, da lavarout eo 8 milion a C’hallaoued (20 % eus ar boblañs). Jediñ gant ar vugale pet a baotred eus Gwipavaz zo bet lazhet etre 1914 ha 1918 (202). Lavarout dezho e oa d’ar c’houlz-se 5000 a dud e Gwipavaz. 900 paotr a zo bet kevodet ha kaset d’ar brezel.

Lakaat ar skolidi da notañ e kaver meur a wech an hevelep anv. Perak ? Moarvat ez int breudeur, kendirvi, paotred eus hevelep kerentiezh.

Tud tremenet e 1919 : paotred tremenet goude an arsav-brezel diwar gloazioù bet war an tachennoù emgann.

(mammenn : « *Les combattants guipavasiens de la Grande Guerre* », Michel Boucher, Gwipavaz)

Lankad 2

1914 : emañ an traoù o vont da darzhañ

Diell 2. Tennet eus ur pennad embannet er gazetenn alaman *Die Post* e 1914.

Diell 4 A) Kartenn Europa a-raok ar Brezel bed kentañ, e 1914.

Reiñ a ra ar pennad-mañ da gompren aes-tre emañ an traoù o vont da darzhañ en ur ziskouez peseurt broioù a c’hallfe bezañ perzh en emgann ha peseurt emglevioù zo etrezo.

Respontoù :

1. Emañ ar respontoù el leadell : gazetenn alaman *Die Post*, 24 c’hwevrer 1914. Resisaat ne ouzer ket anv ar c’hazetenner.

2. Kevredad an Teir Riez, pe ar C’hevredad-Teir : Alamagn, Aostria, Italia. Sinet e oa bet ganto e 1882 evit en em zifenn diouzh Bro-C’hall pe Rusia. O c’hevredidi : Turkia ha Roumania.

3. Notañ Bro-C'hall, Bro-Saoz, Rusia, Aostria, Italia, Alamagn, Turkia ha Roumania. Re ar C'hevredad-Teir zo bet kavet endeo. Dre ziouer eo e vo kavet re o c'hevezerion : an tri anv nad int ket bet kelc'hiet : Bro-C'hall, Rusia, Bro-Saoz. Savet o doa int an Emglev-Teir.
4. Lakaat ar vugale da livañ ar gartenn gant al livioù goulennet. Notañ ez eo well-wazh holl riezoù Europa a zo e kont. Lakaat evezh, en enep d'ar pezh a gav d'ar c'hazetenner, e troy Italia a-du an Emglev-Teir. Roumania, adalek 1916, a droy ivez a-du gant an Emglev-Teir.
5. Skourrañ kartenn Europa a vremañ ouzh an daolenn evit keñveriañ. Notañ braster Alamagn, Aostria ha Rusia e 1914 e-skoaz bremañ. Notañ ivez ne oa ket eus Pologn.
6. Adlenn an tamm islinennet : kontrolliñ politikerezh Europa ha diogeliñ dazont Europa. Pal Alamagn eo dont da vezañ ar riez kentañ en Europa. Ober anv eus an dro-lavar "kenniñv lazioù". Petra eo ur "c'henniñv lazioù" ? Ur c'henniñv lazioù zo pa fell ar memes tra da zaou zen pe da ziv vro.

Lankad 3

2 eost 1914 : kevodañ a ra Bro-C'hall he bagadoù

Diell 3. Skritell an 2 eost 1914 o kas keloù eus ar gevodadeg.
Goulennaoueg da luc'heilañ.

Abae al lankad 2, n'emañ ket ar brezel o vont da darzhañ ken : tarzhet eo !

Lankad a-stroll :

1. Goulenn ouzh ar skolidi da sellout ouzh al leadell : ur skritell eo, emabnet gant ar gouarnamant.
2. Pelec'h e kaver, boas, ar skritelloù ? Ouzh ar mogerioù, ar panneloù...
3. Distreiñ d'al leadell : 1914, d'ar sul 2 eost, evit bezañ resis. Sachañ evezh ar vugale war an deziad skrivet gant an dorn : perak ? E gwirionez edo ar gouarnamant pare d'an emgann abaoe ur pennad, moulet e oa bet ar skritelloù a-raok gouzout pegoulz e vefe diskleriet ar brezel gant ar Stad. Degas soñj e oa kerse gant ar gouarnamant gall o vezañ kollet Elzas ha Loren e 1870 ha mall a oa gantañ o adpakañ. Eus peseurt luoz zo anv war ar skritell : tirlu ha morlu. Displegañ edod a-boan krog gant an nijerezh, a ziorro prim en abeg d'ar brezel dres.

Petra a dalv "kevodañ" ? Diwar "bodañ a-gevret an holl", gervel al luoz, an dud d'ar brezel.

Diell 5 : Met penaos e oa kroget an traoù ?

Diskouez d'ar skolidi kartenn Europa. Gwelet hon eus nevez zo e oa bras-tre implaeriezh Aostria-Hongaria. Enni e oa div vro, Bosnia ha Herzegovina a oa o chom enno kalz a Serbed ha fellout a rae da Serbia stagañ Bosnia dindani hag he zennañ diouzh Aostria (tu zo da gomz adarre eus Elzas ha Loren bet studiet e 1870-71, ivez).

- **D'an 28 mezheven 1914** ez a Franz-Ferdinand, priñs pennhêr Aostria-Hongaria, da weladenniñ Sarajevo, e Bosnia. Lazhet eo gant ur studier brogarour serbat, Gavrilo Princip. (gw. https://br.wikipedia.org/wiki/Franz_Ferdinand_Aostria-Este)

- **D'an 8 gouere** e tiskler Aostria ar brezel ouzh Serbia o lavarout eo bet aozet drouklazh Franz-Ferdinand gant he gouarnamant hag aloubiñ a ra Serbia.

- **D'an 30 gouere** e tiskler Rusia ar brezel ouzh Aostria, rak un emglev a oa etre Rusia ha Serbia.

- **D'ar 1añ eost** e tiskler Alamagn ar brezel ouzh Rusia, en abeg da Gevredad an Teir Riez.

- **D'an 2 eost** e tiskler Bro-C'hall ar brezel ouzh Alamagn, en abeg d'an Emglev-Teir.

- **D'an 3 eost** e tiskler Alamagn ar brezel ouzh Bro-C'hall.

- **D'ar 4 eost** e tiskler Breizh-Veur ar brezel ouzh Alamagn, en abeg d'an Emglev-Teir.

Kendastum dre gomz pe dre skrid

Petra hon eus desket ?

☞ En holl gumunioù Bro-C'hall ez eus savet ur bez-meur evit kounaat ar Brezel Bed kentañ. Warnañ e kaver anvioù ar baotred niverus marv er brezel.

☞ E 1914 e save kevezerezh, enebiezh, etre Stadoù Kevredad-an-Teir- Riez (Alamagn, Imalaeriezh Aostria-Hongaria, Italia) ha re Emglev-an-Teir-Riez (Bro-C'hall, Rusia, Bro-Saoz).

☞ Da heul drouklazh ar priñs Franz-Ferdinand e Sarajevo (28 even 1914) e

tiskler Aostria ar brezel ouzh Serbia. Hag en abeg d'an emglevioù ha kevredadoù e sav tost holl vroioù Europa an eil re a-enep d'ar re all.

☞ E Bro-C'hall e c'hortoze ar gouarnamant an dro da adpakañ Elzas ha Loren goude drouziwezh 1871 (gw. kentel). Kevodet e voe an holl baotred etre 18 ha 49 bloaz). Kavout a rae d'an dud e vefe berr ar brezel. Padet eo ouzhpenn 4 bloaz.

Mammennoù all :

<http://www.cndp.fr/crdp-reims/memoire/bac/1GM/connaissances/origines.htm>

<http://dmcatala.pagesperso-orange.fr/COURS/C.%20TROISIEME/2.%20Premiere%20Guerre%20mondiale/exercices%20prem.gu.mond3.html>

<http://hgplace.blogspot.fr/2015/09/1914-1945-guerres-mondiales-et-regimes.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=3LrPAz4cjh0>